

MONGOLSKÁ POLITICKÁ PROROCTVÍ A TRANSFORMACE JEJICH ČÍNSKÝCH PRAMENŮ

ONDŘEJ SRBA

Ústav jižní a centrální Asie, Univerzita Karlova v Praze¹

Úvod

Politická proroctví představují ve sbírkách mongolských rukopisů jeden z nejčetněji zastoupených žánrů mongolského písemnictví druhé poloviny 19. století a počátku 20. století. Jedná se o významný typ synkretických textů předrevolučního Mongolska. Tento žánr byl hybatelem národního uvědomování a všeobecně přijímaným autoritativním projevem státotvorného buddhismu v době směřování Mongolska k autonomii. Problematice proroctví v mongolském kulturním okruhu se poprvé systematicky věnovala Alice Sárközy (1992) v monografii věnované výhradně psaným textům proroctví datujícím se do období mezi 17. až počátkem 20. století. Sárközy věnovala zvláštní pozornost vnitřnímu členění prorockých textů, jejich genezi od předpokládaných čínských a tibetských vzorů a vzájemnému srovnání původních v Mongolsku vzniklých textů. Především je její práce exemplární filologickou studií. Sárközy v knize zavedla termín *politická proroctví* (*political prophecies*). Soubor studií o proroctvích v mongolském prostředí sestavený Rebeccou Empson (2006) přinesl mnohem komplexnější pohled na roli proroctví v Mongolsku. Celá kniha je založena na pramenech převážně z posledních dvaceti let a ukazuje jednotlivé formy prorokování, jak se projevují v nedávném období demokratických změn a částečně také ve Vnitřním Mongolsku.

1. Profetické texty v Mongolsku

V mongolštině se prorokování, prorocká schopnost v současnosti pojmenovává nejčastěji slovem *jöng belge*,² od čehož je odvozeno pojmenování proroka *jöngči*. V předmoderní i současné době bývají nositeli proroctví osoby zvané *gürtüm/gürtem* (tib. *sku rten*) nebo *čoyijing/čoyijung* (tib. *chos skjong*), vyskytují se také případy, kdy předpověď

¹ Tento článek vznikl v rámci projektu „Proměny v jazykové a kulturně-náboženské identitě mongolského venkova v 19.–20. století ve světle textů politických proroctví a jejich šíření“ podpořeného Projektovým účelovým stipendiem FF UK. Článek byl připravován také v průběhu víceúčelové studijní cesty do Mongolska a Číny v létě 2011, která byla podpořena také příspěvkem z Nadace Českého literárního fondu a Fondu mobility Univerzity Karlovy v Praze. Jedním z výsledků projektu bude také komentovaná edice textů mongolských proroctví ze sbírek Univerzity Karlovy (sbírka Dr. Pavla Pouchy) a z dalších soukromých sbírek v České republice. Na tuto připravovanou edici se v článku dále odkazují.

² *Jöng* je mongolskou výslovností tibetského *mchon* – znamená, předpověď.

prorockého charakteru oznamuje šaman (*böge*). Tradiční psaná prorocství mívají v názvech termíny *lündüing/lüingdeng* (tib. *lung bstan*), *esi üjegülügsen, esi üjegülügsen jarliy, lüandüing jarliy, suryali, jarliy suryali* apod. Starobylý termín *vivanggirid* (skr. *vjakrta*) používaný v překladové literatuře 16. a 17. století se v prorocstvích 19. a 20. století téměř nevyskytuje. Pro psaná prorocství vzniklá do počátku 20. století se používají v západní mongolštině názvy politická prorocství (*political prophecies*),³ prorocké výnosy, prorocká naučení (*prophetic decree, prophetic teaching*),⁴ vyskytují se také termíny pastorální nebo „biskupské“ listy (*pastoral epistles, episcopal epistles*), případně pastorální dopisy (*pastoral letters*)⁵ u těch prorocství, která mají konkrétní adresáty.

Písemně šířená prorocství lze podle jejich původu rozdělit na texty inspirované čínskými vzory, texty volně inspirované tibetskými vzory nebo hlásící se k tibetskému původu a prorocství nepochybně vzniklá v mongolském prostředí. Podle původců lze prorocství dělit na texty zjevené nadpřirozeným způsobem (kameny spadlé z nebe, prorocství v Konfuciově podhlavníku) nebo proslovené božskými bytostmi z buddhistického panteonu (Dar-a eke, Avalókitéšvara, Maňdžušrí, Mila burqan, Erlig nomun qayan aj.), prorocství přiřčená dalajlamům nebo pančhenlamům a především velké množství prorocství chalchských Jibjundamba qutuýtú, až na výjimky zpravidla 8. Jibjundamba qutuýtú (Agbang-lubsangčoyijimadangjinwangčuy,⁶ 1871–1924) (Sárközy 1992).

2. Čínské předlohy mongolských profetických textů

V tomto příspěvku budu sledovat proměny jednoho čínského prorocství, které bylo v mongolském prostředí bohatě rozvinuto a jeho styl se paradoxně promítl také v prorocstvích obrazejších se proti Číňanům.

Z prorocství, která svým obsahem a stylem odkazují k čínským předlohám, jsou známy dvě základní skupiny textů, které oba uvedla Alice Sárközy (1992) a všechny také budou obsaženy v připravované edici textů mongolských prorocství:

A. Typ *Kniha z Konfuciova podhlavníku* (*Kungvusi baysi-yin dere-yin nom*, D 53) (Sárközy 1992: 23–43).⁷

B. Skupina textů odkazujících se k prorocství údajně spadlému z nebe ve formě kamene (Sárközy 1992: 43–59; Empson 2006: 24–26; podrobněji viz dále).

Mongolština však doposud neměla k dispozici čínské texty, které by bylo možné identifikovat jako předlohy k mongolským verzím politických prorocství.⁸ Přesto je pravdě-

³ Sárközy 1992.

⁴ Empson 2006.

⁵ Sárközy 1992: 97.

⁶ Tib. Rdže bcun ngag dbang blo bzang čhos kji ňi ma bstan 'dzin dbang phjug.

⁷ Čínským originálem byl pravděpodobně text *Kōng shèng zhèn zhōng mì zhēnběn* 孔聖枕中秘真本 (*Míng Qīng mínjiān zōngjiào jīngjuān wénxiàn xùbiān* 2006: Dì qī cè 第七冊).

⁸ V čínském prostředí odpovídaly mongolským prorocstvím texty kategorizované jako *jiùjiéshū* 救劫書, z nichž mezi nejznámější patří „Kniha pěti vévodů“ *Wú gōng jīng* 五公經 nebo „Kniha královny matky zachraňující od zkázy konce kalpy“ *Wángmǔ jiùjiéjīn* 王母救劫經. Tyto texty jsou shromážděny v 6. svazku edice textů čínského lidového náboženství *Míng Qīng mínjiān zōngjiào jīngjuān wénxiàn xùbiān* 2006. („Kniha neskonale moudrých pěti vévodů“ *Dà shèng wú gōng jīng* 大聖五公經, „Věrohodná kniha pěti vévodů“ *Wú gōng zhēnjīng* 五公真經, „Věrohodná kniha buddhy Maitréji zachraňující od zkázy konce kalpy“ *Mílè zūn fó jiùjié zhēnjīng* 彌勒尊佛救劫真經, „Kapitola buddhy Maitréji zachraňující od zkázy konce kalpy“ *Mílè jiùjié juān* 彌勒救劫卷, „Sepsání toho, jenž si cení

podobné, že se nejednalo o doslovné překlady, ale spíše o volnější inspiraci. Ani mně se nepodařilo nalézt zcela autentickou čínskou předlohu mongolských proctví, která jsou předmětem tohoto článku.

Zmínka o čínském originále proctví odpovídajícím obsahem proctvím mongolským se objevuje v knize o čínském lidovém náboženství v pozdně předmoderní době od Henri Doré *Recherches sur les superstitions en Chine*, který se v kapitole věnované „dopisům spadlým z nebe“ (*tiānxìn* 天信) zmiňuje, že v minulém roce⁹ dostal rukopisný sešit s textem modlitby nazvané *Dùjiéjīng* 度劫經 (Doré 1912: 354–357). Daný text se mi do této doby nepodařilo nalézt ani v dostupných tištěných zdrojích, ani v oficiálních elektronických databázích. Použiji proto obdobný text nejistého původu, který se objevil v elektronické podobě na internetu.¹⁰ Henri Doré uvedl ve své knize jen volný obsah textu, který se v drobnostech liší od textu, který jsem získal. Protože však Doré nepřipojil čínský originál, není možno jeho verzi bezpečně srovnávat. Přes nejasné okolnosti původu a nejistotu ohledně správnosti jeho záznamu je v současnosti uvedený internetový text jediným průkazným čínským textem, o kterém se lze důvodně domnívat, že sloužil jako předloha mongolským verzím. Nalezení autentické verze zůstává úkolem do budoucna. Text uvádím v úplném překladu¹¹:

Buddhou proslavená *mantra* překročení *kalpy*/překonání neštěstí (佛語真言度劫經)

„V naší době, v okolí města Pekingu v prefektuře Shùntiān 順天¹² na hoře Nánhǎi Pǔtúoshān 南海普陀山¹³ náhle zahřmelo a zem se zatřásla a z nebe spadla kamenná stéla [a dopadla] před vesnicí Zhèngjiāzhuāng 鄭家莊. Byl to tento zázračný text. V té době Li Cānzhèng 李參政 tuto knihu opsal a společně s rodinou ji ve zbožné účtě recitovali. Poté tuto knihu věnoval rodině správce prefektury příjmením Mǎ 馬. Ten k ní nechoval důvěru a po několika dnech všichni v jeho domácnosti zemřeli. V té době buddha Mílè 彌勒 (Maitréja) pravil na nebesích: „Ó jak je to dobré, ó jak je to dobré! Nyní nastává poslední rok světa. Z deseti lidí v podnebesí, osm či devět nemá bázeň před nebesy a zemí, nechovají se oddaně k rodičům, nectí vrchnost, utlačují sirotky a odstraňují vdovy, silou zatlačují slabé, odvažují

života, o záchraně od zkázy konce *kalpy*“ *Hàoshēng jiùjié biān* 好生救劫編, „Svazek k recitaci z knihy o překonání konce *kalpy* trojího období“ *Sān qī dùjiéjīng sòng běn* 三期度劫經誦本, „Věrohodná kniha třech náboženství o tom, jak se vyrovnat s koncem *kalpy*“ *Sān jiàoyīngjié zhēnjīng* 三教應劫真經, „Nebesý darovaná kniha zachraňující od zkázy konce *kalpy*“ *Tiān cì jiùjiéjīng* 天賜救劫經, „Věrohodný text ověřený Nejvyšším vládcem Nefritovým císařem o záchraně od konce *kalpy*“ *Yùhuáng shàngdì yīngyàn jiùjié zhēnjīng* 玉皇上帝應驗救劫真經, „Text o záchraně od konce *kalpy* pro svět v chaosu“ *Luànshì jiùjiéwén* 亂世救劫文 aj.)

⁹ Vzhledem k vydání knihy by se mohlo jednat o rok 1911, zároveň je však možno zmínku chápat také jako rok 1905, tj. jeden rok před rokem 1906 zmíněným v proctví jako začátek předpovězených katastrof.

¹⁰ V době, kdy byl text na stránkách dostupný, jsem si zdroj nepoznamenal a v současnosti již patrně tento text na internetu k nalezení není. Je pravděpodobné, že internetová verze textu obsahuje také řadu textových chyb.

¹¹ Také překlad čínského textu je spíše přibližný, protože čínskému textu schází jakýkoli komentář a kritický poznámkový aparát, stejně jako kontext, v němž text vznikl a dále se tradoval. Pro upřesnění nejasných míst v textu jsem se držoval volného převyprávění u Henri Doré 1912 a smyslu přeneseného do mongolských verzí.

¹² Administrativní jednotka, na jejímž území bylo za éry Yōnglè založeno hlavní město Peking.

¹³ Hora Pǔtúoshān se nachází v provincii Zhèjiāng, okrese Dìnghǎi 定海縣. Není mi známo, zda je pod jménem posvátné hory Pǔtúoshān myšlena jiná hora v okolí Pekingu.

na falešných vahách a škodí dobrosrdečným, v touze po bohatství hledají jen svůj vlastní prospěch, podvodem získávají z druhých peníze, hýří (rozhazují) obilovinami a porážejí tažné voly. Činili tak až dosud. Nyní budou dobré a zlé skutky zapsány do registrů, budou předány Nesmrtelnému z nebe Dáluó 大羅仙,¹⁴ který sestoupí na svět a prozkoumá, kdo provádí dobré skutky a předá jim tuto knihu.

Každý, kdo ji bude upřímně uctívat, se může vyhnout katastrofě. Bude-li někdo, kdo jí neuvěří a nebude před ní mít bázeň, jen ať pohledí na roky *bīng* 丙 (1906) a *dīng* 丁 (1907). Tehdy na polích nebude, kdo by je oral, v domech nebude, kdo by v nich přebýval. V pátém a šestém měsíci jedovatí hadi naplní zemi. V osmém a devátém měsíci zlí lidé naplní zemi svými mrtvolami. Pokud někdo vši silou bude chovat v úctě tuto knihu a rozšiřovat ji, nepotká jej deset neštěstí a deset trápení.

První bude trápení, když nastane válka.

Druhé bude trápení, když se dým a ohně rozhoří.

Třetí bude trápení, že ani ve dne, ani v noci nebude klidu.

Čtvrté bude trápení, že se manžel s manželkou nesetkají.

Páté bude trápení, že synové a dcery budou stiženi zhoubou.

Šesté bude trápení, že zlí lidé se objeví po celé zemi.

Sedmé trápení, že nebude, kdo by sbíral mrtvolky a kosti.

Osmé trápení, že šatstvo nebude mít kdo oblékat.

Deváté trápení, že jídlo nebude mít kdo jíst.

Desáté trápení, že dočkat se roku „velkého pokoje“ bude obtížné.

V tom Šákjamuni na hoře zpozoroval rok konce světa a na východ od hory nechal sestoupit tuto knihu. Guānyīn jižních moří 南海觀音 všema svýma očima spatřila, jak se lidé dostávají do potíží. Buddha Maitréja (Mílè) poručil Guān 關 a Tàngovi 趙,¹⁵ generálům Velkého vládce Východní posvátné hory (Tàishān 泰山), aby vydělili dobré a zlé mezi lidmi. Mezi zlými ty, kteří urážejí božstva a sebespokojeně se drží v tajnosti, nevěrné a synovsky neoddané, potká těchto deset neštěstí.

Nejprve způsobí, že cena obilovin velmi stoupne.

Kromě toho, že sestoupí deset trápení, nastane ještě deset neštěstí:

[1.] neštěstí vody,

[2.] neštěstí ohně,

[3.] neštěstí hromu,

[4.] neštěstí větru,

[5.] neštěstí hadů,

[6.] neštěstí tygrů,

[7.] neštěstí nožů,

[8.] neštěstí epidemie,

[9.] neštěstí hladu,

[10.] neštěstí zimy

Šákjamuni vládl podnebesí dvanáct tisíc let až podnes. Nyní pak převezme Maitréja jeho místo. Počínaje rokem *gēngshēn* 庚申 (1920) většina lidí v podnebesí nebude zaměřena k dobrému, a proto nakonec v roce *jiǎzǐ* 甲子 (1924) patero obilí nevzejde, lidé pomrou hladu. Kdo tomu neuvěří, stěží se vyhne těmto neštěstím. Kdo vskutku bude schopen před tím chovat uctívou bázeň, teprve ten uzří jasný pokoj. Kdo bude mít jeden *liǎng* stříbra,

¹⁴ Jedno z taoistických nebí, nejvyšší nebe.

¹⁵ U znaku 趙 je možné dvojí čtení Tàng a Zhēng, z nichž Doré volí Tang. Protože však mongolská proctví uvádějí dvojici Guān (Guwa, Guwe) a Juu, je možné, že v čínském originále byl původně také podobný znak 趙 Zhào.

nakoupí jeden *dàn* rýže. Shromáždí nefrit, nahromadí zlato, natrvalo obdrží nejvyšší pokoj. Ten kdo tuto knihu nebude předávat a šířit, stěží unikne těmto neštěstím. S oddanou myslí provádějte oběti, abyste pro lid vyprosili pokoj (?).¹⁶ Bude-li někdo, kdo neuvěří a nebude před nimi chovat bázeň, takový lid v letech *bing* a *dīng* pomře hladem a nemocemi zhyne. Bude-li někdo, kdo vyřeže [a vytiskne] a bude rozdávat tuto knihu nebo ji opíše a rozšíří, toho Nebesa pochopitelně obdaří štěstím. Kdo každodenně ve zbožné úctě zarecituje tři-krát tuto knihu, může se vyhnout povodním a požárům. Pokud ji jeden člověk rozšíří mezi deset lidí a deset mezi sto, mohou se vyhnout zabíjení, válkám, epidemiím a poutům, jistě dosáhnou štěstí a nebudou mít nouzi.“

3. Mongolské aktualizace čínského proroctví

Variace na jednotlivé formulace z uvedeného čínského proroctví jsou v mongolském prostředí velmi četné. Evidentně k totožné historické události nálezu kamene spadlého z nebes se vztahují texty, které lze zařadit do skupiny obecně nazvané „texty z kamene“ (*čilayun-u bičig*). Z rukopisů, které zařadím do připravované edice mongolských proroctví, sem patří následující texty:

A. Sešit přinášející proročké nařízení Esürün Qormusta tngri (Brahmy a Indry) [*Esürün Qormusta tngri-yin bošuy-a jarliy üjegülügen debtere*] (D 11)

B. Kázání Esürün Qormusta (Brahmy a Indry) zkoumající současný stav [*Esürün Qormusta tngri odu-a čay-un bayidal-i singjilen nomlaysan anu*] (D 6)

Vzhledem k tomu, že „Text z kamene“ byl již na základě jiného rukopisu v transkripci a anglickém překladu publikován v knize Sárközy (1992: 43–59) a Lubsangdorji – Vacek (1997), věnuji se zde textům dosud nepublikovaným. „Text z kamene“ se nicméně citovaného čínského proroctví drží věrněji než text níže uvedeného proroctví.

Proroctví *Kitad-un orun-dur bayuysan abqu gegekü-yin ilyal-i todurqai üjegülügen tngri-yin esi jarliy orusibai* (Nebeské proroctví jasně ukazující rozdílnost „přijímání a odříkání“, které sestoupilo [z nebe] v čínské zemi; dále jen „Nebeské proroctví...“) je mi dostupné ve dvou rukopisech:

A. [Zde je obsaženo] nebeské proroctví jasně ukazující rozdílnost „přijímání a odříkání“,¹⁷ které sestoupilo [z nebe] v čínské zemi [*Kitad-un orun-dur bayuysan abqu gegekü-yin ilyal-i todurqai üjegülügen tngri-yin esi jarliy orusibai*] (D 51)¹⁸

B. [Bez titulu. Incipit: Zvítězivší dokonale odešlý Buddha prohlásil] [*ilaju tegüs nöčigsen burqan jarliy bolurun...*] (C 11)¹⁹

Oba rukopisy jsou psány štětcem na čínském papíře úhledným písařským rukopisem vykazujícím rysy písma prvních dvou desetiletí 20. století. Rukopis A tvoří 8 folií standardního čtvercového tvaru o rozměrech 26 × 26 cm. Rukopis B je vepsán do rukopisného sešitu potaženého vyšívanou hedvábnou látkou o rozměrech 13,5 × 25,5 cm. V obou rukopisech následuje za proroctvím, které je uvedeno v příloze, ještě modlitba určená pro posluchače proroctví „Pokorná modlitba“ (*Namančilan jalabarily-a anu*). Rukopi-

¹⁶ Formulace věty je pro mne nejasná.

¹⁷ *Abqui gegeküi* – tib. *blang dor* – rozumí se „to, co má být přijato a co odvrženo“.

¹⁸ Tento rukopis bude základem transkripce a překladu v příloze k tomuto článku.

¹⁹ Rukopis je možno datovat nedlouho před rok 1920, kdy do něj patrně dětská ruka cvičně připsala dataci *mongyol-un čayan bačin jilün jun-u terigün sar-a* [prvního letního měsíce roku bílé opice podle mongolského počítání].

sy prorocství jsou zastoupeny také v knihovnách ve Vnitřním Mongolsku (6 rukopisů) a jeden rukopis v jasném písmu je znám ze Xinjiangu.²⁰ „Nebeské prorocství...“ obsahuje v úvodu popis totožné historické události o sestoupení zázračného kamene obsahujícího prorocký text u Pekingu a zmiňuje tytéž osoby, které text z kamene opsaly a začaly šířit. Obsahuje také zmínku o úřednících prefekturálního úřadu, kteří byli pro svou nevěru vůči textu z kamene potrestáni smrtí. V této pasáži se prorocství plně shoduje také s „Textem z kamene“.

Prorocství zachovává základní strukturu a logickou výstavbu čínského textu. Po úvodním historickém zakotvení, které potvrzuje pravdivost textu samotného prorocství, následuje promluva Buddha. Na rozdíl od čínského prorocství, kde se jedná o promluvu Maitréji, není jméno promlouvajícího buddhy uvedeno zcela jasně. Buď se jedná o Buddhu Šáksamuniho (*Ilaju tegüs nökcögsen burqan*), který je uveden na samém začátku textu, nebo o trojici Maitréja, Amitábha, Avalókitéšvara, která je uvedena na konci první části prorocké promluvy. Buddha předznamenává budoucí příchod doby katastrof *čöb-ün čay*, která je základním kamenem a stěžejním pojmem v časovém vnímání mongolského prorockého myšlení. S čínským textem je společný výčet různých druhů zlého jednání *nigül, qar-a-yi üiledkü* (tvořícího špatnou karmu *kilinčes, nigül kilinčes*), v jejichž důsledku si lidé přivodí zlý konec. Mongolský výčet používá formulace čínského textu, ale přidává si vlastní pojmenování nesprávného jednání, které nese charakter zásad mongolského buddhismu a mongolského kočovného pastevectví (jednání v nesouladu s přírodními procesy – *salkin boruyan-i qariyaqu*, zákaz znečišťování země a jejich pánů *ejenü – luus a sabday*, zákaz potulky, hazardních her, nevázané zábavy). Na druhé straně ponechává realie evidentně nespojitě s mongolským prostředím (obilí a brambory).

Následuje popis trestů, které jsou předpovězeny pro léta opice, slepice a psa (pravděpodobně 1908, 1909, 1910). Tyto tresty se až na předpovědi týkající se jídla a oblečení, jež v čínské verzi chybí, shodují s výčtem v čínském prorocství, které je však datuje pouze do let 1906 a 1907.

Další společnou součástí je výčet deseti utrpení (*ší chóu 十愁, arban joblang*), jejichž mongolská verze působí jako volně přepracování čínského výčtu, především je porušeno pořadí jednotlivých utrpení.

Po obraze deseti utrpení následuje druhá scéna. V obou jazykových verzích jsou posláni generálové/ochránci *Guán/Guwan* a *Tàng/Zhào/Juu* na svět, aby v něm rozdělili dobré a zlé lidi pro budoucí soud a potrestání. V čínské verzi posílá generály buddha Maitréja, kdežto v mongolské verzi je tato úloha svěřena *ilyan sidkegči nomun qayanovi*, který je patrně shodný s *Erlig nomun qayanem*,²¹ vládcem pekla Jamou. Společným výsledkem této nebeské či naopak pekelné inspekce bude deset nebezpečí/trestů konce *kalpy (ší jié 十劫, arban ayul)*, před jejich výčet barvitý mongolský text přidává zmínku o vražedném zásahu nebeských *jakšů*, drahotě obilí a epidemii. Dále obě prorocství shodně

²⁰ *Dumdadu ulus-un erten-ü mongyol nom bičig-ün yerüngkei yarčay* 1999: čísla 04512–04518. Tento katalog překládá mongolský název prorocství do čínštiny jako „Prorocství o přijímání a odmítání, které sestoupilo z nebe v čínské zemi, přeložené do mongolštiny“ (Měng yì tiān jiàng hàn dì qūshě shòuji shū 蒙譯天降漢地取舍授記書), ale jedná se evidentně o titul doslovně přeložený, neodpovídající původnímu originálu.

²¹ *Nom-un qayan – tib. čhos kji rgjal po*.

předpovídají nedostatek obilí a brambor a následný hladomor v letech 1920 až 1924. Pro ty, kteří přečkají tyto hrůzy, slibují obě prococtví šťastný a blahobytný život. Mongolské prococtví explicitně situuje počátek blažené budoucnosti do roku 1924, což jistě nahrávalo novému komunistickému režimu, který se v roce 1924 v Severním Mongolsku plně etabloval a sám také využíval k prosazení svých zájmů obliby a autority, které se prococtví u běžných Mongolů těšila.

V tomto bodě dostupná čínská verze prococtví končí a mongolské prococtví uvádí nepřilíš jasnou větu: „Bódhisattva Avalókitéšvara seslal toto zjevení k odvrácení nebezpečnosti zlého času zemi zvané GUNG HI NA HYAN“,²² která pravděpodobně uvádí druhou polovinu prococtví. V mongolském prococtví pokračuje děj novou scénou, která nicméně opakuje již mnoho známých formulací z předchozí poloviny společně s čínským originálem. Otevírá se obraz nebeského soudu, kdy před Erlig nomun qayana předstupuje Tngri ohně, aby vydal svědectví o chování pozemských lidí. Erlig nomun qan vyhláší své odhodlání lidí se špatnou karmou tvrdě potrestat, ale ponechává možnost záchrany dobrých lidí, kterou přenechává Arjabalovi. Celý zbytek prococtví představuje dlouhá řeč, jejímž mluvčím je pravděpodobně Arjabalo (Avalókitéšvara). Velmi pestře vylíčí veškeré lidské špatnosti, krátce sumarizuje následná utrpení a připomene zaslíbení dobrým lidem. Důrazně je popsána marnost pozdního příklonu k náboženství a dobrým skutkům, které již nepřinesou záchranu a smilování. Ani na přímlyvu zástupů buddhů nemění mluvčí svůj neoblomný názor a novými příklady vypočítává katastrofy při trestání lidí, kteří se protivili. Vystupují zde také zlí démoni a ďáblové (*tangyaray-un buy qan, ebed-čin-i ejen qourlal jedker*), kteří nejsou známi v mongolské tradici a byli pravděpodobně do mongolského prococtví přejati z předpokládaného čínského vzoru.²³

Na příkladě „Nebeského prococtví...“ se velmi názorně ukazuje neměnná strukturní výstavba mongolských prococtví navazujících na čínské vzory. Dlouhý text prococtví je složen ze dvou polovin, z nichž každá obsahuje základní osnovu:

1. výčet spáchaných zlých činů/respektive špatností, které budou lidé páchat na konci času,
2. líčení katastrof a utrpení, které budou na lidi se špatnou karmou seslány,
3. zaslíbení lidem konajícím dobro a věrným náboženství.

Uvnitř dvou základních částí prococtví se pak objevují nižší úseky textu, v nichž se zkráceně také odehrává celá zmíněná logická linie.

Dalším prococtvím, které bezprostředně čerpá z uvedeného čínského textu, je prococtví, které se k čínskému prostředí nehlásí ani svým názvem (jako „Nebeské prococtví...“), ani se na čínský originál neodkazuje faktografickými údaji v historické předmluvě („Text z kameně“ a „Nebeské prococtví...“). Jeden z rukopisů (D 116) přiřkl jeho autorství 8. Jibjundamba qutuytovi a datoval jej do roku 1902. Text uvádí v mírně odlišné verzi Sárkózy (1992: 116–118) pod názvem „Edyfyng Teaching of the Bogdo Gegen“ (*Boyda gegegen-ten-ü jarliy suryul-i orusiyulbai*). V připravované edici mongolských prococtví náleží k tomu textu dva rukopisy:

A. Výnos seslaný Jeho jasností 8. světcem Jibjundamba qutuytou [Wačardar-a boyda jibjundamba qutuytu-yin gegegen tan-ü lündüng jarliy anu] (D 5)

²² Transkripce neidentifikovaných čínských jmen a slov v mongolských textech zapisují v jejich překladu pomocí kapitálek, v souladu s Lubsangdorji – Vacek 1997.

²³ Na základě konzultace s J. Lubsangdorjem.

B. Výnos seslaný Jeho jasností 8. světcem Jibjundamba qutuytu [Bojda jibjundamba qutuytu-yin gegegen tan-a naimaduyar düri-yin bayulyaysan lüngden jarliy anu] (D 116)²⁴

Toto prococtví (texty D 5 a D 116) má jasnou argumentační linii, která je však jednodušší než trojčlenná linie originálního čínského textu, přítomná taktéž v rozvinuté podobě v prococtví „Nebeské prococtví...“. První polovina je výčtem deseti utrpení, která svým obsahem zřetelně imitují čínský vzor, druhá polovina představuje sérii napomenutí ke zbožnému životu a uctívání textu prococtví spojené s nezbytným požadavkem jeho šíření. Na rozdíl od předchozích dvou prococtví datujících počátek pohrom do let 1906 a 1907, očekává je Jibjundambovo prococtví již v roce draka (patrně 1904).²⁵

Deset utrpení je zaznamenáno strohým jazykem a je možné jejich formulace chápat dvojím způsobem. Domnívám se, že v rukopise, který prococtví představuje jako osobní apél Jibjundamba qutuyty, je vhodné chápat formulace tak, že se prorokující *qutuytu* trápí nad tím, když v prorockém vidění spatřuje budoucí utrpení svých poddaných. Druhou možností je překládat formulace přímo, že se budou lidé trápit tím či oním uvedeným způsobem. Vztažení prococtví a jeho obsahu k Jibjundamba qutuytovi dodává celému textu charakter, který limituje množství jeho případných posluchačů pouze na poddané Jibjundamba qutuyty, tedy Mongoly, především severní Mongoly, Chalchu. Jibjundamba qutuytu sám sebe představuje jako stěžejního činitele, který napomůže pozastavit a zmírnit předpověděné katastrofy, nebo od nich osvobodit ty, kteří budou jednat podle jeho slov. V textu se dvakrát vyskytne zmínka o Číňanech. Jednou je to konstatování budoucí záhuby Číňanů, která implikuje, že by se adresáti prococtví (Mongolové) neměli Číňanům poddávat a přejímat jejich zvyky („Za druhé se trápím tím, že z Číňanů v bílých čepicích všichni vymizí, nezůstane ani jediný.“). Druhá je zmínka o nebezpečích, které ze strany Číňanů Mongolům hrozí a především do budoucna budou hrozit („Za čtvrté se trápím tím, že v podnebesí budou Číňané činit potíže.“).

Zcela nepokrytě protičínské pasáže a formulace obsahuje jiné slavné prococtví 8. Jibjundamba qutuyty z roku 1892 (Sárközy 1992: 127–132), podle něž by Mongolové neměli jíst čínské jídlo, kozí maso a vejce, nosit čínské čepice a boty, protože jinak je stihne nevyhnutelná zkáza společně s Číňany. Území, které bude od Číňanů vylidněno, naopak prococtví slibuje do budoucna Mongolům, kteří neopustí mongolský způsob života a nepřijmou čínský životní styl, který byl jistě i pro Mongoly 19. století přitažlivý, avšak který prococtví jasně hodnotí jako mravní úpadek.

Kam až dosáhla prorocká protičínská rétorika 8. Jibjundamba qutuyty, velmi dobře ilustruje závěrečný text (D 3). Také tento text se vyznačuje prorockou naléhavostí. Svou povahou se sice žánru prococtví vymyká a měl by být zařazen spíše do kategorie zlořečení (*qariyal*), jeho styl nicméně navazuje na strukturální zvyklosti výše uvedených prococtví. Zlořečení prorokující zkázu a záhubu všem Číňanům bylo světu sesláno Jibjundamba qutuytu z hory W táishānu, sídla Mandžušřího, uctívané aktivně přinejmenším od 17. století také Mongoly. Pokud bylo zlořečení napsáno v desátých letech 20. století, jak se domnívám, bezpochyby Jibjundamba qutuytu Wütáishān nenavštívil

²⁴ Tento rukopis bude základem transkripce a překladu v příloze.

²⁵ Níže v nejasném kontextu zmíněný „bílý drak“ spadá na roky 1880 a 1960, které vzhledem k dataci prococtví do roku 1902 nepřipadají příliš v úvahu.

osobně. Wütaišhān je zde spíše symbolem nadpřirozeného, božského původu textu, navíc odkazuje k Maňdžušrímu, jemuž je text v podobě modlitby adresován. Pokud Jibjundamba qutuytu při tvorbě nebo zveřejňování textu skutečně na nějakou horu vystupoval, mohlo se jednat o posvátný Boyda ayula nacházející se na jih od Yeke küriy-e (dnešního Ulaanbaataru), na jehož jižních svazích se také rozkládal klášter Manjusiri-yin keyid.

„Klaním se osvoboditeli²⁶ Černému Maňdžušrímu.

Přetrhni řeči černých Číňanů!

Uveď neshodu²⁷ mezi všechny černé Číňany.

Račiž utnout hlavy všech Číňanů!

Přetrhni kořen všech Číňanů!

Všem Číňanům zlom vaz!

Dejž, aby se srdečnice Číňanů třásly.

Odvrať všechnu vzpupnost/neuralost Číňanů.

Račiž usmrtit všechny Číňany působící zhoubu.

Račiž Číňanům zakroutit krkem (*doslova „hlavou“*).

Způsob, aby se Číňané zhoupci rozpadli v prach.

Co nejrychleji [je] proměň v zrnka prachu!

[Díky] třem klenotům milostivě očisti [nás] od následků předešlých činů a slitovnou myslí je proměň v dým a prach.

Převez (převed) veškeré vnímání do centra učení²⁸.

Činy, jež řídíš, beze zbytku naplň.

Nechť se rozšiřuje Buddhovo učení a nechť se upevní zdraví a život duchovních vůdců a nechť se splní všechny úmysly všech učitelů, žáků a jejich přátel.

Tohle vyřčené jsem složil na Wütaišhānu ve jménu Jibjundamby, kázaje sepsal a rozšířil mezi mnohé.“

4. Mongolské variace na čínská proctví v kontextu Mongolska přelomu 19. a 20. století

V čínském prostředí se prorocké texty těšily největší oblibě pravděpodobně také především na konci 19. století a na počátku 20. století. Odrážely podobně jako v Mongolsku vyhocenou společenskou situaci a snažily se vysvětlit její příčiny v odvratu od vlastních morálních tradic ztělesněných v buddhistické zbožnosti. Pochopitelně se jednalo o texty, které měly daleko od vysoké literatury, ačkoli byly psány pozdně klasickým jazykem. Literární a kulturní prostředí, které se v Číně stalo dominantním v souvislosti s Májovým hnutím, samozřejmě podobný literární žánr zcela opomenulo. Teprve v nedávné době se tyto texty objevují v odborných kompendiích textů lidového náboženství.²⁹

Skutečnost, že se mongolská politická proctví často hlásí k čínským vzorům, ukazuje, nakolik propojené bylo kulturní prostředí mongolsko-čínské na konci dynastie Qīng.

²⁶ *Getülgegči* – tib. *rdže bcun pa*, skr. *bhātāraka*: převozník, osvoboditel, spasitel, podle Kovalevskij 1844: 2467.

²⁷ *Ülü jokilduqui* – tib. *mi mthun pa*, skr. *pratikūla*, *pratikas*: nesouhlas, nesoulad, rozpor, opozice; podle Kovalevskij 1844: 2396.

²⁸ *Nom-un töb*: doslova „centrum učení“ – střed bytí, Buddha; podle Kovalevskij 1844: 687.

²⁹ *Míng Qīng mínjiān zōngjiào jīngjuān wénxiàn chūbiān* 1999 a *Míng Qīng mínjiān zōngjiào jīngjuān wénxiàn xùbiān* 2006.

Proroctví zázračně zjevená v Pekingu se reprezentují jako vážná společenská kritika směřovaná k celku mandžuské říše. Implicitně vyjadřují, že v nepořádku to není jen na úrovni individuálního chování a mezilidských vztahů, ale že naléhavé napomenutí patří také samotnému centru říše. Na rozdíl od čínského prostředí se proroctví v Mongolsku dostalo do oběhu prostřednictvím elitních církevních kruhů a v další fázi se stalo podkladem pro proroctví vydávaná samotným Jibjundamba qutuytou.

V mongolském prostředí našly proročké texty další předměty své kritiky. Především svou morální kritiku pevněji upnuly k ortodoxii gelugpovského buddhismu *sir-a-yin šasin* (žluté náboženství) v čele s Jibjundamba qutuytou, který se stal mluvčím v těchto proročských textech. Texty proslovené Jibjundamba qutuytou přesunuly okruh svých posluchačů z obecné roviny celku lidstva na Mongoly, především na Chalchu. Jibjundamba qutuytu se tak viditelně stavěl do čela hnutí morální obnovy Mongolů. Mongolský buddhismus od své absolutní orientace na Tibet v 17. století přešel do fáze mandžuského říšského mimoetnického (císařem podporovaného a centrálně institucionálně organizovaného) buddhismu v 18. a první polovině 19. století, kdy mimochodem ztratil řadu svých původně hluboce rozvinutých mongolských specifíků, jako byla mongolská liturgie a široká mongolská překladová literatura. Na konci 19. století se začíná proměňovat v buddhismus vymezený národně a v tomto duchu jsou psána také politická proroctví formulovaná z pozice Jibjundamba qutuyty. V prvních dvou desetiletích 20. století Jibjundamba qutuytu vydává proroctví výrazně protičínská, která vidí důvod krize Mongolů ve škodlivém vlivu Číňanů. Proroctví využívají tytéž formulace jako původně čínská proroctví s morálním poselstvím, ale nevybízí a ani nedávají možnost k nápravě. Proroctví se mění v zlořečenství *qariyal*, které přivolává záhubu Číňanům a prorocky slibuje dobrou budoucnost jen konvertitům k gelugpovskému buddhismu *sir-a-yin šasin*.

5. Pozdější osudy profetických textů a současné ohlasy

Politická proroctví zůstávala velmi živým a aktuálně oslovujícím žánrem i po smrti Jibjundamba qutuyty v roce 1924. Přes absolutní oficiální a rostoucí vnitřní úspěchy Mongolské lidové revoluční strany bylo prostředí Mongolska stále velmi nábožensky excitované a náchylné vnímat dějinné zvraty a nové skutečnosti v apokalyptické rovině. Z této doby pochází řada opisů proroctví psaných ještě stále štětcem na čínském papíře. Zničení klášterů, represe proti výše postaveným mnichům, nucená laicizace mladších mnichů, násilná prevence veškerých náboženských činností spojená s aktivní agitací nové ideologie a zavedením alespoň omezené povinné školní docházky znamenalo prudký průlom do myšlení mongolského venkova. Přesto politická proroctví nevymizela, ale stále se aktivně opisovala a šířila. Formálně získávají rukopisy novou podobu odrážející jinou ekonomickou orientaci. Papír je zásadně ruského typu, často linkovaný, rukopisy jsou psány evropským typem pera, případně tužkou. Nejmladší mně známý rukopis v klasickém písmu pochází z konce 70. let 20. století.³⁰

V současnosti upadla původní politická proroctví u většiny mongolské populace na venkově i ve městech v zapomnění. Uranchimeg Borjigin (Empson 2006: 21–60) pro-

³⁰ Text *Nayim duyar boyda gegen jibjundamba-yin mongyol orun-tu soyurqaysan altan surayal kemegči sudur oršiba* (D 34) v připravované edici mongolských proroctví.

vedla rozbor psaných proroctví kolujících v moderních opisech a v tisku. Ve všech případech se však jedná o původní staré texty proroctví nebo jen o drobné úpravy starých textů pro moderní posluchače. Stará proroctví zůstala známá ve vzdělanějších vrstvách mnichů a lidí s tradičním vzděláním. Také někteří nejstarší pamětníci na mongolském venkově, kteří byli v mládí mnichy, pamatují, že texty tohoto žánru dříve existovaly. V 90. letech byla stará proroctví často přetiskována v novinách v Mongolsku, zvláště v novinách *Dal* (Empson 2006: 55–57). Donedávna jim však nebyla věnována odborná pozornost, teprve v roce 2002 byl vydán soubor výnosů Jibjundamba qutuuty, který částečně tvoří také texty prorocké (*Bogdiin lu'nden* 2010: 5–72). Tento soubor byl v roce 2010 přetištěn patrně v souvislosti s připravovaným stoletým výročím vyhlášení samostatného Mongolska (2011).

Při svém výzkumu na mongolském venkově jsem se s aktivní znalostí starých proroctví dosud setkal pouze jednou a to v sumu Cogt v aimagu Govi-Altai. Syn jednoho z mnichů kláštera v Cogtu, který přežil protináboženské represe, pan Luvsanz'amc, se při rozhovoru zmínil, že uchovává celkem osm různých textů proroctví, mezi nimi proroctví Jibjundamba qutuuty a také „Text z kamene“ (*Čilayun-u bičig*) a „Šambhalský jerööl“ (*Šambala-yin yirügel*). Především „Text z kamene“ v 90. letech sám hojně v novém písmu (cyrilici) opisoval a v podobě úhledných rukopisných knížeček jej rozdával v okolí. Texty proroctví podle výpovědi pana Luvsanz'amce nemají zvláštní způsob recitace a jsou určeny pro osobní četbu jako morální ponaučení. Tyto texty jsou čteny v současném srozumitelném jazyce, aby jim lidé dobře a bez dalšího výkladu rozuměli. Dnešní lidé je však podle pana Luvsanz'amce již zcela opomíjejí.³¹

Pokud jsou v současnosti politická proroctví čtena, jsou vnímána jako apel k individuální a národní morální obnově. Přesto myšlení schopné přijímat prorocké vize jako přirozenou součást běhu světa z mongolského prostředí nevytizelo. Různé podoby proroctví v současném mongolském regionálním i celostátním politickém životě popsali autoři sborníku *The Causality and Prophecy in the Mongolian Cultural Region* (Empson 2006). V současnosti živé prorocké předpovědi se již neváží na texty někdejších politických proroctví, které jsou v současnosti běžným Mongolům na venkově těžko dostupné. Zvláště na venkově lze nalézt jedince, kteří spojují orálně předávané vědomostní dědictví starých lidí, zvláště starých venkovských mnichů, s generalizovanými informacemi o mongolské kultuře a historii, jak je přináší současná školní výuka a moderní média (především televize), v menší míře také nové knihy, a to vše přetvářejí do jedinečného systému myšlení a uceleného výkladu světa, jeho fungování a své vlastní role v něm. Ačkoli to není tématem tohoto příspěvku, chtěl bych zde zmínit alespoň příklad pana Bo'hsuuri zijícího v bagu Uliast, sumu U'yenc', aimagu Hovd v Mongolsku, se kterým jsem se setkal 29. července 2011. Bo'hsuuri se narodil v roce 1964 v Uliastu, od usedlých sídel velmi vzdáleném horském údolí s vynikajícími podmínkami pro kočovné pastevectví, kde žije se svou rodinou až dodnes. Životní zkušenost změny způsobu života a sociálních podmínek, ke kterým došlo počátkem 90. let, v něm vyvolala osobní „nutnost zkoumat historii, ptát se po podstatě náboženství a historie a po původu světa.“ Ve svých 45 letech pak světu dokonale porozuměl a nadále se rozvíjí v jeho poznání. Ve 44 letech napsal nevelkou knihu *Způsob pro světové lidstvo ke společ-*

³¹ Na základě rozhovoru uskutečněného při terénním výzkumu v Cogtu 7. 8. 2011.

němu dosažení údělu věčného života. Základ svých vědomostí získal z knihy, již nazývá *Danz'ur Ganz'uriin arvan do'rvon boti* – *Danz'ur a Ganz'ur ve čtrnácti dílech*, přičemž Danz'ura a Ganz'ura³² považuje za dávné mongolské myslitele či historiky. Učení této knihy patrně přejal ústně od různých místních vzdělanců, především přeživších mnichů ze dvou klášterů, které v údolí Uliast existovaly.³³ Vedle velmi systematicky promyšleného názoru na vznik světa a genezi jednotlivých národů, jazyků a písem, v němž jsou vestavěny západomongolské legendy, místní pověsti a části eposů, došel Bo'hsuuri také k prorocké představě o dalším osudu světa.

„... Co se mého vlastního zkoumání týče, [svět] se nepromění, nýbrž bude rozsouzen. Nyní bude člověk sám touto historií rozsouzen, protože nyní máme 207letou lhůtu. Těchto 207 let je období, kterým projdou děti nás obou a děti jejich dětí a jejich dětí, sedm generací. Po těchto sedmi generacích se tento náš svět zbaví kapitalismu. Společnost zvaná kapitalistická pohnula všemi základy světa. Nyní nemáme ani socialismus, ani feudalismus. Tato nynější společnost ve velké míře využívá přírodu. ... A vůbec všude se myslí jen na jediné – peníze. Ať Mongol, Kazach či Američan, všichni se stali zastánci jediného názoru. Máme podobný společenský úděl, jediné štěstí, všichni máme podobné štěstí. Společnost, která tohle očistí, nastane poté, co se tento svět [kapitalismu] dokonale zbaví. Zbaví se jej velmi vysokým pokrokem. Bude to takzvaná společnost hojnosti. Tehdy to, co je dnes za peníze, oblečení a potraviny, vše bude zdarma. Bude to vyřešeno touto bezplatnou společností. Do doby, kdy budeme takto osvobozeni, máme před sebou lhůtu 207 let historie. Po těch 207 letech rozhodne Pán (*Ezen*), zda nás, kteří jsme zrozeni jako lidé, vyloučí z věčného údělu jako dábly (*c'ó'tgor*), nebo zda nás nechá postoupit výše. Pokud budeme dnes zodpovědní, dosáhneme tohoto štěstí, pokud budeme nezodpovědní, tak jistě žádné štěstí nebude.“³⁴

Je obtížné určit, do jaké kategorie by měl být Bo'hsuuri v prostředí mongolského tradičního myšlení zařazen. Je snad možné uvažovat, zda se nejedná o *gu'rtena*, vzhledem k tomu, že hovoří o svých schopnostech zastavovat sněhové kalamity a spouštět déšť a také velmi zdůrazňuje své bytostné propojení s místem, kde žije (*nutag*). Spíše však spadá pod termín *u'zmerc'* (ten, který je schopen vidět), protože *u'zmerc'* nemusí být spojen s jedním ochráncem *sahius* jako *gu'rten*. Lidé jako Bo'gsuuri jsou v mongolském prostředí vnímání nejednoznačně. Bo'gsuuri, podobně jako oficiální *u'zmerc'* prezidenta Oc'irbata Dasčeren, se vyslovují k otázkám celého státu, případně celého lidstva (Empson 2006: 98–115). Podobná prorocká vidění nenalézají všeobecné přijetí své pravosti. Zároveň však podvědomá bázeň před posvátnými, neznámými skutečnostmi brání nevěřícím postavit se s otevřenou kritikou. Věřící předpovědím nenalézají odvahu k jejich otevřenému zastávání a prosazování, aby sebe nebo proroka nevystavili veřejnému zesměšnění (Empson 2006: 146–148). Nositelé proctví jsou tak omezeni na úzký regionální okruh, v našem případě na jedno horské údolí, ale v intencích prorocké-

³² K tomuto „omylu“ v pojetí pana Bo'hsuuri mohlo dojít snadno vzhledem k tomu, že *Ganz'ur* a *Danz'ur* jsou také běžně užívaná osobní jména. – Základní informace o tibetském buddhistickém kánonu *Ianjur* a *Danjur* (tib. *Bka' gyur*, *Bstan gyur*) a jeho mongolském překladu uvádí v češtině například Kolmaš 2004: 172–179. K překladu kánonu do mongolštiny a jeho významu v dějinách mongolské literatury viz například Heissig 1954 a 1962.

³³ V současnosti je již neživou jediný devadesátiletý mnich Sanz' ko'gs'in.

³⁴ Nepublikovaný rozhovor pořizovaný v Uliastu během mého terénního výzkumu 29. 7. 2011.

ho poselství netvoří zásadní množinu posluchačů (prococtví je určeno celému národu a druhotně celému světu).

Geneze a úpadek žánru politických prococtví dobře ilustrují závrtné změny způsobené násilnou ateizací mongolské společnosti po velké části 20. století. Pokusil jsem se ukázat, jak se prococtví z prostředí čínského lidového náboženství transformovalo na text zapadající do kontextu mongolského buddhismu, až bylo využito pro revelace vybízející k národnímu uvědomění v buddhistickém duchu a k destrukci negativního čínského vlivu. Mongolské prostředí počátku 20. a 21. století se sice liší v konkrétních projevech neempirického mytologického myšlení (mong. *domgiin setgelzui*), které dříve reprezentovala politická prococtví, ale základní principy tohoto chování zůstávají nezměněny a také v současné proměňující se a nestabilní době jsou Mongolové otevření pro nově vznikající prorocké hlasy z vlastního středu.

PRAMENY

- C 11 [Bez titulu. Incipit: Zvítězivší dokonale odešlý Buddha prohlásil] [*ilaju tegüs nökčigsen burqan jarliy bolurun...*]
- D 3 Klaním se osvoboditeli Černému Maňdžušrímu... [*Getülgeči qar-a Manjusiri-dür mörgümüi...*]
- D 5 Výnos seslaný Jeho jasností 8. světcem Jibjundamba qutuytou [*Wačardar-a boyda jibjundamba qutuytu-yin gegegen tan-ü lündüng jarliy anu*]
- D 6 Kázání Esürün Qormusta zkoumající současný stav [*Esürün Qormusta tngri odu-a čay-un bayidal-i singjilen nomlaysan anu*]
- D 11 Sešit přinášející prorocké nařízení Esürün Qormusta tngri [*Esürün Qormusta tngri-yin bošuy-a jarliy üjegülügsen debtere*]
- D 51 [Zde je obsaženo] nebeské prococtví jasně ukazující rozdílnost „přijímání a odřikání“, které sestoupilo [z nebe] v čínské zemi [*Kitad-un orun-dur bayuysan abqu gegekü-yin ilyal-i todurqai üjegülügsen tngri-yin esi jarliy orusibai*]
- D 53 Kniha z Konfuciova podhlavníku [*Kungvusi baysi-yin dere-yin nom*]
- D 116 Výnos seslaný Jeho jasností 8. světcem Jibjundamba qutuytou [*Boyda jibjundamba qutuytu-yin gegegen tan-a naimaduyar düri-yin bayulyaysan lüngden jarliy anu*]
- Bogdiin lu'nden* (Světcovy výnosy) (2010). Sestavili N. Dugarsuren a G. Z'amsranzav. Ulaanbaatar: Haadiin san; Mongoliin utga zohiol sudlaliin to'v. (První vydání 2002)

LITERATURA

- Ding Fúbào 丁福保, red. (1925). *Fóxué dà cídiǎn* 佛學大辭典 (Velký slovník buddhismu). Shànghǎi: Yīxué shūjú 醫學書局.
- Doré, Henri (1912). *Recherches sur les superstitions en Chine*. 1ère partie. Les pratiques superstitieuses, Tome II. Chang-hai: Imprimerie de T'ou-sè-wè.
- Dumdadu ulus-un erten-ü mongyol nom bičig-ün yerüngkei yarčay – Zhōngguó ménggǔwén gǔjī zōngmù* 中國蒙古文古籍總目 (Katalog starých mongolských knih v Číně) (1999). Běijīng: Běijīng tūshūguǎn chūbǎnshè.
- Empson, Rebecca, ed. (2006). *Time, Causality and Prophecy in the Mongolian Cultural Region: Visions of the Future*. Folkestone: Global Oriental.
- Heissig, Walther (1954). *Die Peking'er Lamaistischen Blockdrucke in mongolischer Sprache. Materialien zur mongolischen Literaturgeschichte*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- Heissig, Walther (1962). *Beiträge zur Übersetzungsgeschichte des mongolischen buddhistischen Kanons*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

- Kiripolská, Marta (1993). *A Description of the Mongolian Manuscripts and Blockprints in Prague Collections*. Prague. Interní tisk Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.
- Kolmaš, Josef (2004). *Tibet: Dějiny a duchovní kultura*. Praha: Argo.
- Kovalevskij, Osip (1844). *Mongol'sko-russko-francuzskij slovar'*. Kazaň: Universitetskaja tipografija.
- Lubsangdorji, J. and J. Vacek, eds. (1997). *Čilayun-u bičig. A Mongolian Prophetic Text*. Prague: Karolinum.
- Míng Qīng mínjiān zōngjiào jīngjuǎn wénxiàn chūbiān* 明清民間宗教經卷文獻初編 (Posvátné texty a dokumenty lidového náboženství za dynastií Míng a Qīng – první řada) (1999). Edici sestavili Wáng Jiànchuān 王見川 a Lín Wànchuán 林萬傳. 12 svazků. *Táiwān Xīnwénfēng chūbǎn gōngsī* 台灣新文豐出版公司. (Autor článku neměl publikaci k dispozici.)
- Míng Qīng mínjiān zōngjiào jīngjuǎn wénxiàn xùbiān* 明清民間宗教經卷文獻續編 (Posvátné texty a dokumenty lidového náboženství za dynastií Míng a Qīng – druhá řada) (2006). Edici sestavili Wáng Jiànchuān 王見川, Chē Xílún 車錫倫, Sòng Jūn 宋軍, Lǐ Shìwèi 李世偉, Fàn Chúnwǔ 范純武. 12 svazků. *Táiwān Xīnwénfēng chūbǎn gōngsī* 台灣新文豐出版公司. (Autor článku neměl publikaci k dispozici.)
- Sarközi, Alice (1992). *Political Prophecies in Mongolia in the 17th–20th Centuries*. Budapest: Akadémiai.

PŘÍLOHY

1. Překlad „Nebeského proctví jasně ukazující rozdílnost „přijímání a odříkání“, které sestoupilo [z nebe] v čínské zemi“

[1a] [Zde je obsaženo] nebeské proctví jasně ukazující rozdílnost „přijímání a odříkání“,³⁵ které sestoupilo [z nebe] v čínské zemi.

[2a] Zvítězivší dokonale odešel³⁶ Buddha prohlásil. [Tohle je] výnos, ve kterém se vypravuje o způsobu odvracení budoucího nebezpečí na konci věku (*kalpy*):

V čínské zemi jižním směrem od prefektury Shùntiān, podřízené Pekingu, na hoře zvané „Potála oceánu“ znenadání pronikavě zahřmělo a z oné hory spadla na místo zvané ŠI BANG WU³⁷ kamenná stéla. [Stéla] se však na tom místě neusadila, neboť chování lidu příslušného onomu místu bylo zkažené. Kutálela se dále a usedla na místě zvaném WANG GYAN JUWANG.³⁸ Na ní byl velice zřetelný výnos. Jak byl [tento výnos] rozšířen všem v zemi lidí? Tento výnos byl obsažen uvnitř popsaného kamene. Když byl uchovávan v Chrámě Erliga v KUEI JEU WU,³⁹ zasloužili lidé jej nechali vyrýt do desek a bezplatně jej rozdávali mnoha lidem. V těch dnech, armádní důstojníci JANG ŠA GY-ANG a LIY ČANG SIYANG⁴⁰ se všemi svými příbuznými soustředili svou mysl a s úctou vykonali poklony a rozdávali tento výnos mnohým, přičemž se v důsledku této zbožnos-

³⁵ *Abqui gegeküi* – tib. *blang dor* – rozumí se „to, co má být přijato a co odvrženo“.

³⁶ *Ilaju tegüs nökcigsen* – skr. *bhagavān*, tib. *bcom ldan 'das*, vítěz, nejdokonalější, božský; viz Kovalevskij 1844: 294.

³⁷ Místní jméno se mi nepodařilo identifikovat. – Čínské názvy z mongolských textů, které se nepodařilo identifikovat, jsou v českém textu uváděny velkými písmeny. Identifikované čínské názvy jsou v českém textu převáděny do *pinyin*.

³⁸ Pravděpodobně opisováním v mongolštině zkomolená podoba místního jména Zhèngjiāzhuāng 鄭家庄.

³⁹ Neidentifikované místní jméno.

⁴⁰ Zde je určitá podobnost se jménem Li Cānzhèng uvedeném v čínském originále, ale identita zůstává nejistá. První jméno v dostupném čínském originále zcela schází.

ti radovali a setkali se s Převtělcem [„*buddhovým přeosvíceným*“, „*tělem zázračného projevu*“]. Mnoha lidem, kteří jej uctívali, kázali tento výnos a tímto zbožným konáním přinesli oběti. Tohoto dne jeden člověk jej opsal a předložil představenému hodnostáři správy prefektury,⁴¹ ale protože lidé v onom úřadě tento výnos nechovali v úctě, zemřelo všech třicet osob morem.

Lamo můj, račiž nás poučit! Lamo můj, račiž nás poučit!⁴²

„Ach, až přijde budoucí nebezpečná doba, z deseti lidí devět zhyne. Protože lidé předešlím

nekonali dobré činy,

postrádali zbožnou úctu vůči třem klenotům,

zlořečili větru a dešti,⁴³

nectili rodiče,

staří lidé nechovali lásku a péči k mladším,

znečišťovali zemi a *lusy*⁴⁴,

v případě smrti rodičů nekonali dobré skutky,

postrádali [dobré] smýšlení vůči svým sourozencům, ale mluvili tvrdými a zlými slovy.

Ostatním ničili obilí a brambory.

Neměli na paměti dobro příkazů, ale odpláceli je zlým.

Ostatní kolem sebe mučili.

Narušovali zákony.

Vymýšleli tajné způsoby, aby zmařili [dobré] úmysly ostatních lidí.

Z chtivosti hanobili mravné ženy a dívky.

S horlivou pilností se bezúčelně potulovali, hráli hazardní hry, bavili se a [dopouštěli se] dalších [nepravostí].

Se zlými záměry ovládali a utiskovali lidi nízko postavené.

Utlačovali menšinu většinou.

Velkým zatlačovali malé.

Nepomýšleli na počátek a konec.

Při vážení na vahách *dòu* a *chěng* záměrně podváděli.

Zlomyslně škodili mravným lidem.

Bez milosti zabíjeli živé bytosti.

Dostavily se následky špatné karmy (*kilinče*), již si přivodili spácháním takových zlých činů (*mayu üiles*).“ Tohle všechno pravili buddha Maitréja, buddha Amitábha a bódhisattva Avalókitéšvara. A také se stalo toto slovo: „Z důvodu špatné karmy (*ni-gül kilinčes*) [vzešlé z] deseti druhů zlých skutků (*arban qar-a*) spáchaných šesti druhy

⁴¹ Pravděpodobně úřední funkce *zhǐfǔ* 知府 správce prefektury, zmíněná také v citovaném čínském originále.

⁴² Podle ústního sdělení J. Lubsangdorje se dříve významově rozlišovalo v mongolském písmu mezi slovem *lama* ve významu běžného mnicha a *blam-a* (případně *balam-a*) ve významu vysoce postaveného mnicha, převtělence nebo dokonce *burqan blam-a* „lama buddha, Buddha Šákjamuni“. V souvislosti tohoto textu je pravděpodobně namístě chápat výraz *blam-a minu* jako oslovení Buddhy.

⁴³ Vzhledem k paleografickým zvláštnostem rukopisu není jasné, zda slovo v grafickém zápisu *qarayaqu* nemá být spíše čteno *qariyaqu* „zahánět“.

⁴⁴ *Luus* – pán (*ejen*) vod. Pravděpodobně se zde myslí dvojice země a voda, přičemž voda je označena pomocí svého „ejena“ pána. Podle mongolského vnímání je totiž *usun ba tegün-ü ejen ilyal ügei* voda a její pán nemají rozdílu.

bytostí, které jsou podobny bublinám na vodě, nebesa vybrala planetu Mars, aby sestoupila na zem [3a]. Obejde zemi a pozorně [ji] prozkoumá. Budou-li [tam] lidé mající zbožnou důvěru v nejvyšší jasné Naučení, vymýtí zlé duchy a zařídí, aby jejich život byl vykoupen. Pokud tomu lidé nepřiloží důvěru, svědectví o tom nastane v letech opice, slepice a psa.

V té době byť i jídlo bylo, nebude, kdo by je jedl.

Byť by i oblečení bylo, nebude, kdo by je oblékal.

Byť by i půda byla, nebude, kdo by ji obdělával.

Byť by i domy byly, nebude, kdo by v nich bydlel.

Byť by i půda byla, nebude, kdo by ji obdělával [*větu rukopis uvádí podruhé – pozn. překladatele*].

V pátém a šestém měsíci budou bloudit světem jedovatí hadi.

V osmém a devátém měsíci se naplní povrch země mrtvolami zhynulých zlých lidí.

Lidé, kteří činili dobré skutky a překonali špatnou karmu, neokusí těchto deset druhů nebezpečí.

Deset druhů nebezpečí jsou tyto:

První utrpení [nastane] z nebezpečí ohně a vody.

Druhé utrpení, že natrvalo zchudnou a ocitnou se na mizině.

Třetí utrpení, že zemřou bez rozumu a vnímavosti v hlouposti a zatemnění.

Čtvrté utrpení, že budou osamoceni a odděleni od lásky a milostných vztahů.

Páté utrpení [nastane] z nebezpečí jedovatých hadů a divokých zvířat.

Šesté utrpení, že bude země naplněna lidskými mrtvolami.

Sedmé utrpení, že se budou na světě bouřit vojska.

Osmé utrpení, že budou postiženi trápením zimy.

Deváté utrpení, že vlastní věci [budou muset předat] k používání druhým lidem.

Desáté utrpení, že lidé na celém kontinentě (Džambudvípa) [3b] nebudou mít pokoje.

Lidí, kteří zemřou na cestách, bude bezpočtu. Z desetitisíce lidí zemře devět tisíc. V budoucnosti, když nastanou zlé časy, užitek ze země poklesne. Obilí a brambory budou vzácné. Zlý a divoký vítr a déšť [je] budou sužovat a jedovatí hadi a divoká zvířata zastoupí cesty, jimiž chodí, a to, jak budou škodit všem bytostem, vidím velmi živě před očima. Svatý panovník⁴⁵ soudící následky skutků⁴⁶ poslal na zem na inspekci dva ochránce, pravomocné úředníky GUVANA a JUUA. Kromě toho pověřil provedením inspekce také hordy tngriů, lusů a jakšů na světlem pomezi světa. Pečlivě prozkoumají, zda jsou lidé, kteří nesmyslejí o tomto výnosu s úctou a kteří pohrdají zákonem karmy. A pokud tam takoví budou, tak poté z nebes pověří vražedné jakše, kteří je vmžiku rozsekají. Nastane takový čas, že za jeden *liang* stříbra se dostane [jen] pět *shēngū* obilí. Velicí ochránci GUWE a JUU zařídí, že lidé [budou provádět] obětování, aby buddhové Mayidar (Maitréja) a Abida (Amitábha) přišli k prospěchu živých bytostí. Počínaje rokem černého psa (*qara noqai*) se objeví epidemie a do roku načernalého prasete (*qarayčín yaqai*) z deseti lidí devět zemře a jeden zůstane.“ Také prohlásil(i): „Zlé následky lidských skutků budou takto děsivé: Nastane –

Za prvé nebezpečí větru.

⁴⁵ *Nomun qayan* – pravděpodobně Erlig nomun qayan.

⁴⁶ Tib. *las kji rnam smin*; viz Kovalevskij 1844: 475.

Za druhé nebezpečí ohně.
Za třetí nebezpečí vody.
Za čtvrté nebezpečí vojsk.
Za páté nebezpečí nemocí.
Za šesté nebezpečí hromů a blesků. [4a]
Za sedmé nebezpečí jedovatých hadů.
Za osmé nebezpečí, že budou mladé ženy s obtížemi rodit.
Za deváté nebezpečí sucha a těžkých zim.
Za desáté nebezpečí, že lidé zchudnou a budou hynout.“

Buddhové Majdar (Maitréja) a Abida (Amitábha) prohlásili: „Počínaje rokem bílé opice (*čayan bačin*) až do roku modré myši (*köke quluyan-a*) [lidé] ani nebudou schopni sklídit obilí a brambory, ani je nebudou schopni zužitkovat. Zchudnou a pomřou trápení hladem a žízni. Bude obtížné vyhnout se ostrí mečů. Kdo bude tento výnos s upřímnou vírou s pilností rozšiřovat všem lidem ve světě (Džambudvípa), pokud jej rozšíří jeden člověk deseti lidem a deset lidí sto lidem, lidé se vyhnou nebezpečím a zhoubě zlého času. Až nastane rok modré myši (*köke quluyan-a*) vyjde na světě (Džambudvípa) slunce štěstí. Obilí a brambory budou napořád dobré a déšť bude přicházet ve svůj čas. Ten, kdo se dozvěděl o tomto výnosu, ale neuvědomil by o něm ostatní, nejenže na vlastním těle okusí deset druhů utrpení, ale ani se již vůbec znovu nezrodí v lidském těle. A podobně zásluha toho, kdo toto vidění přepíše, aby jím poučil druhé, vymaže pohromu svého kraje a jeho měst. Požehnání tisíce buddhů dobrého času se nakupí jako mraky, dobré skutky a štěstí se rozmnoží jako oceán. Nikdy neokusí zhoubu desatera nebezpečností. Bódhisattva Avalókitéšvara seslal toto zjevení k odvrácení nebezpečností zlého času zemi zvané GUNG HI NA HYAN. [4b]

Nyní v hlavním městě nastane chaos a kvůli tomu, že se poddaní rozutečou, tngri ohně prvního dne v měsíci se postaví před Svatého pána soudce následků skutků tngriů a lidí a oznámí, jaké jsou následky záslužných a zlých činů pozemských lidí. Jakmile o tom Svatý pán uslyší, s velikou bolestí praví: „Nepřetržitě se živím obětinami předkládanými lidmi. V důsledku toho, že žádným z lidí nejsou naplňována dobrá naučení, nyní postihnu do jednoho roku trápením a epidemiemi v každém kraji a každé zemi nevděčníky záměrně se různými způsoby protivící zákonům karmy.“ [O tom všem, co se stane] nechť oznámí [tngri ohně] všem buddhům a velmi slitovnému Arjabalovi (Avalokitéšvarovi). [Svatý pán Erlig prostřednictvím tngri ohně] takto pravil [Arjabalovi]: „Ach, o tom, že lidé s opravdu špatnou karmou upadnou do zlého osudu samsáry, o tom není potřeba vůbec mluvit. Račiz [však] zařídít, aby ti, kteří činí dobré skutky, našli cestu do nirvány.“ Na to dal [Arjabalo] odpověď: „Nyní Erlig nomun qayan rozlišil všeobecné dobré a zlé skutky na dva druhy. Na zemi bude vojsko působit rozvrat. Objeví se epidemické nemoci rozdělující lidi. Podle zjevení se náhle objeví nebeské vojsko, bude to devadesát svatých rozsekávačů.

Lidé nejprve provedli ze své pýchy zlořečení vůči třem klenotům,
za druhé nebyli uctíví vůči svým rodičům,
za třetí nechávali hladovět poddané a utlačovali je, dobré lidi zotročovali,
za čtvrté schválně se protivili zákonům karmy,
za páté ničili obilí a brambory, [5a]
za šesté hanlivě mluvili vůči víře v zobrazení buddhů a ničili je,

za sedmé odníмали život mnohým bytostem,
za osmé stolní váhy a závěsné váhy používají podvodně,
za deváté navenek jsou zbožní, ale v skrytu podvodní a chamtiví,
za desáté smýšlejí, jak by uškodili lidem, kteří jim samým pomohli.

Také proto, že nebyli od svých otců poučováni, u potomků dojde navzájem k porušování slibů svazků mezi otcem, matkou a syny, panovníkem a úředníky, muži a ženami, starými a mladými, mladými milenci a přáteli. Za dobré budou smýšlet zlým. Bohatstvím se budou pyšnit nad chudými. Neustále skrývají své touhy a vášně, tváří se svatě a zatím podvodně kradou majetek druhých. Pod záminkou léčení vydírají druhé, pod maskou dobrých mravů způsobují škodu. V čase tísně na oko pomáhají a činí se dobrými lidmi, [avšak] přechytračují a okrádají [ostatní] tím, že za malou věc chtějí vysokou cenu. Šlapou po popsanych textech a knihách. Někteří, když si přisvojí všechny luxusní předměty, zneužívají je ke špatnostem. Někteří nehledí na následky [svého] konání a svévolně si přisvojují cizí věci. Někteří bezostyšně a drze jednájí podle vlastních tužeb. Někteří nemají na paměti zásluhu a odplácejí je věrolomností a stávají se špatným vzorem pro druhé. Někteří přezírají starce a utlačují mladé. Někteří porušují zásady přátelství a zůstávají osamoceni. Některé ženy, když opanují jurtu [manžela], klnou rodičům manžela a vztahují na ně ruce. Některé nemají v úctě otce a matku. Některé ženy způsobují různice ve skupinkách příbuzných v rámci rodiny. Někteří v rodinách způsobují nerovné postavení dokonce v jídle a pití. Někteří mezi lidmi šíří pomluvy a předávají je soudy. [5b] Někteří se svými přáteli (příbuznými) činí pouze hádky a spory. A dále chytají hady, loví ryby do sítě, zabíjejí ptáky, rozněcují požáry v horách, ničí hroby a hrobky. Písaři a kancelisté, sluhové a pověřenci vyprazdňují zákon a dopouštějí se škod, utíkají jako zlí duchové, tajně se skrývají, pod nátlakem se domlouvají a tím škodí lidem, lživě opravují zápisy, rozmnožují hněv lidí a přijímají kroky k nepřátelské odvetě. Pravdu vydávají za lež. Vynikají v mazanosti. Do obilného zrní míchají vodu a hlínu, aby měli větší zisk. Pokud uzří člověka příčinlivého, ze závidí s ním soupeří. Pokud uzří člověka v neštěstí, nezrodí se v nich soucit. Pokud uzří člověka činícího zlé, nenapomohou k jeho zadržení. Pokud uzří poctivého člověka, který se drží pravidel, tváří se téměř podrážděně a rozčilují se. Od té doby, co se projeví jejich dobré a zlé stránky, záměrně reptají proti slovům ostatních. I když je někdo dobře poučí, vůbec jej neposlouchají a vymyslí si zlovolný způsob, jak by se jen dopustili zlého (*kilenče*). Poté si k tomu najdou oprávnění a nejen, že se to snaží vykonat, ale také činí padesát čtyři druhů hanebných (*čebil-tü*) skutků, tyto jeden po druhém pečlivě počítajíce. Takovíto zlí lidé, kolikkoli by jich bylo v lidském světě, poté vezmou konec a zrodí se v pekle, ve světě *prétü* a *zvířat*.⁴⁷ Přetrhne se i šlechtický rod, rodiče a synové, příbuzní se všichni rozejdou a zůstanou osamoceni (osiřelí), zeslábnou a dostanou se do úzkých, [budou nuceni] odejít se potloukat, až jejich krev poteče jako řeka a jejich kosti budou nakupeny nahusto jako křoviny. Také to je důvod, proč bylo řečeno:

I když by byla půda, nebude, kdo by ji obdělával.

I kdyžby byly domy, nebude, kdo by je obýval. [6a]

S jistotou bych chtěl vyjádřit, že budou-li lidé, kteří odvrhnou špatnou karmu a budou konat dobré skutky, ty nezasáhne nemoc, a nejenže se jejich věk rozmnoží, ale [také]

⁴⁷ Slovo *barad* je patrně nestandardním zápisem slova *birid*, přéta.

jejich skutky zamýšlené k dobrému se naplní a vzápětí do tří let se vše v jejich okolí naplní pokojem a radostí. Na základě rozkazu Svatého pána Erliga, rozsuzovatele následků skutků, v době kdy bude uvádět na světlo a rozlišovat cesty dobrých a zlých skutků, přijde do spodního světa a bez výhrad všechny bytosti pečlivě obejde.

Nejprve vyvolá vojsko a válku,
poté vyvolá nemoci a epidemie,
v několika měsících silou sebere zlé lidi čtyř kontinentů.

V té době pak, pokud se někdo obrátí s prosbou k Buddhovi, nebude možnost, aby byl vysvobozen a požehnan. Pokud se někdo nechá léčit, nepomůže to. I kdyby pozval [samotného] buddhu Otači,⁴⁸ jeho lék nepomůže, protože nerozlišoval dobré a zlé skutky. Pomůže těm, kdo konají dobré skutky, ale těm, kdo se dopouštějí zlého (*nigül*), nepomůže.

Až nastane, že mnozí lidé zakusí takové obtíže a utrpení, tehdy již nebude způsob, jak se tomu vyhnout a být vysvobozen (*aburqu*). Obětiny a dary, které přinesete jako výkupné za vysvobození (*abural-un sitiigen*) již nepřijdou vhod. I když tomu bude tak, nikdy nepomohu těmto lidem z velmi hrozných trápení. Již vůbec nebude platit můj upřímný čistý úmysl odedávna z velké slitovnosti pomáhat mnohým lidem.“

Proto mnoho buddhů mého města-mandaly pokleklo pravým kolenem na zem a poklonilo se se slovy: „Mnoho lidí ze světa (Džambudvípa) se špatnou karmou (*nigültü*), o kterých bylo hovořeno výše/o kterých hovořil Nejvyšší, nechť se smějí jeden každý pokorit kvůli své špatné karmě!“ Nato pravil [Arjabalo ?]:

„Ach, v budoucím zlém čase
z deseti lidí zůstane jeden,
ze čtyř světových stran povstane vojsko a válka,
z osmi úhlů světa⁴⁹ sestoupí nemoci a epidemie,
z nebe zahřmí a sestoupí blesk a země se zatřese,
oceány a řeky se roztáhnou a naplní hory a planiny,
divoký vítr se zvedne a vtrhne do krajiny,
ukáží se zlá znamení,
květiny a ovoce uvadnou,
zapřísáhlí zlí démoni se všichni ráno seběhnou k bráně, [6b]
pán nemoci zhoubný ďábel ukáže svůj vzhled na poledním slunci.
Z hor sestoupí tygři a hadi, obsadí cesty a učiní nemožné jimi procházet.

Pokud někdo deset druhů takových nebezpečností dokáže překonat, teprve se může nazvat člověkem. Všem lidem je potřeba co nejdříve očistit svou mysl a věnovat pozornost tomuto proroctví. Dříve než přijde utrpení, pokud nebudou pamatovat, aby činili dobré skutky, právě v té době, kdy přikvačí následky [špatné karmy],⁵⁰ co pomůže, budou-li i spěchat? A proto, pokud budou

včas pilně vyhledávat konání dobrých skutků,
k tomuto proroctví se s respektem upnou a soustředí se jen na něj,
budou obětovat třem klenotům,

⁴⁸ *Otači burqan* – tib. *sman bla*: buddha spojovaný s lékařstvím.

⁴⁹ *Jubkis* – skr. *apadiša*, tib. *mcchams*: úhel, prostřední bod (například jihovýchod atd.); viz Kovalevskij 1844: 2380.

⁵⁰ Může se zde jednat také o následky zlého učiněného v budoucích životech nebo následky zlých skutků z přechozích životů.

sloužit svému otci a matce,
očistí své úmysly,
budou pečovat o své staré lidi,
budou milovat své mladé,
budou zachovávat zákon,
ti, kteří jsou bohatí, budou dávat almužny chudým,
ti, kteří jsou moudří, budou učit hloupé řádu,
pak lidé neupadnou do desatera nebezpečností a moře utrpení a všechny činy a veškeré [jejich] snažení nechť naplní pokoj a štěstí. Pokud tento můj proslovený výnos někdo z lidí umějících psát opíše a předá v jednom [opise], on sám nalezne pokoj. Pokud jej [opíše a] předá desetkrát, strádání v jeho domě zmizí. Pokud [opíše a] předá stokrát, lidský věk se velmi upevní.

Zámožný člověk, pokud [tento text] nechá vyřezat [a vytisknout] a rozšíří jej mezi všechny lidi, oslaví své jméno, obdrží mužské potomky, bude povýšen v úřadě, jeho úmysly se splní podle záměru, získá moc a bude mít plnost veškerého luxusního zboží.

Rovněž nezalým písma nechť se oznamuje smysl [tohoto textu]. Pokud [někdo] začne o této knize nepatřičně smýšlet a mít [o ní] špatný názor, poté k němu samému opět přijde tngri ukracující život, v okamžiku jej srazí tak, [7a] že se mu ze sedmi tělesných otvorů vyřine krev, tak jej zahubí a nechá jej zrodit se v pekle.

Tak tedy, pokud bych katastrofy zlého času objasnil ještě podrobněji, než jsem je vyjádřil zde, dopustil bych se chyby porušením slibu tím, že bych nadmíru rozšiřoval smysl hlubokých tajemství nebes. Pouze výhradně k tomuto je potřeba se modlit s důvěrnou myslí slučující se s řádem. Není možné chovat neupřímné dvojí smýšlení.“ Je velmi potřebné provádět pokorné modlitby uctívající vydaný výnos.

2. Překlad „Výnosu seslaného Jeho jasností 8. světcem Jibjundamba qutuytou“ (D 116)

Na podzim 28. roku éry *Badarayultu törü*

Výnos seslaný Jeho jasností 8. světcem Jibjundamba qutuytou

Za prvé se trápím tím, že v podnebesí se pozvednou války [vedené] vojsky.

Za druhé se trápím tím, že z Číňanů v bílých čepicích všichni vymizí, nezůstane ani jediný.

Za třetí se trápím tím, že přes města a městečka projdou zbraně vojsk.

Za čtvrté se trápím tím, že v podnebesí budou Číňané činit potíže.

Za páté se trápím tím, že bytosti velkých panovníků zhynou.

Za šesté se trápím tím, že byt i oděvy byly, nebude, kdo by je oblékal.

Za sedmé se trápím tím, že byt i [různé] věci byly, nebude, kdo by s nimi nakládal.

Za osmé se trápím tím, že byt i jídlo a pití bylo, nebude, kdo by je jedl a pil.

Za deváté se trápím tím, že bude obtížné uniknout roku draka.

Za desáté, pokud se nám [podaří] přežít rok draka, tak poté ten, kdo bude starý, bude uctíván jako světec.

Tento výnos mějte bez pochybování (stále) na paměti. V následujících letech⁵¹ [nastane] na světě svízele, pláč a velká obtíž. Na všech místech, proto abyste uchovali jeden

⁵¹ Nebo „v následujícím/příštím roce“.

druhého, bez ustání zapalujte božstvům lampičky a kadidlo, mnohokrát se klanějte buddhům, buďte oddaní rodičům. Každého pátého, patnáctého a dvacátého pátého dne v měsíci se s velmi [horoucí] vírou modlete. [V takovém případě] se dožijete svatého a čistého blahobytu.

Nechť je [tento] výnos dále rozšiřován.

Světce, já jsem se stal chánem Chormustou (*qayan Qormusta*), ostražitě [jsem zakročil] proti zlým bytostem (*čidkür*), bílého draka jsem nechal přijít na jihovýchodní horu, zakázal jsem pět druhů tabáku. Vlci a tygři se spolčí a zastaví se v podnebesí. V sedmém a osmém měsíci je potřeba býti ostražitý. Lidí, kteří zahynou, bude bezpočetně mnoho. [Proto] každého osmého, osmnáctého a dvacátého osmého dne v měsíci pokleknuvše klanějte se buddhům s opravdovou myslí. Budete-li v modlitbách oslovovat buddhu Šá-kjamuniho, přejijete. Čtením knih, [které] odvádějí z těžkých situací, můžete od [těchto nebezpečí] také uniknout. Rovněž jedním opsáním a rozšířením tohoto naučení pomine zkáza jednoho domu. Opíše-li [někdo toto Naučení] desetkrát, pomine zkáza deseti domů. Ti, kdo [tohle Naučení] znají, ale nebudou [je] rozšiřovat, zajisté zhynou chrlíce krev. Kdokoli by neuvěřil, všichni z jeho domu zhynou na epidemii. [Je však] možné se vynasnažit, aby [člověk] přežil tento hrozný nářek, [který nastane na] světě. Nechť se tento výnos předcítáním šíří člověk od člověka.

*Om delig suu jurjig
mangyalam.*

Přání (*yirügel*), složené převtělencem lamou Dolčinem, když se modlil na základě výnosu světce učitele Gegeena:

Je radostné, neboť naplnilo „deset událostí“ a „osm osvobození“.

Je radostné, neboť přímo naplňuje čisté (záslužné) skutky.

Je radostné, protože svým vyučováním nás nechal proniknout čerstvým pramenem naučení.

Je radostné, protože jakkoli je jednoduché, odvrací od nepřátel.

Je radostné, protože odvrhlo žádostivé kořistníky.

Díky vysvobození svatého Gegeena jsou všichni šťastni.

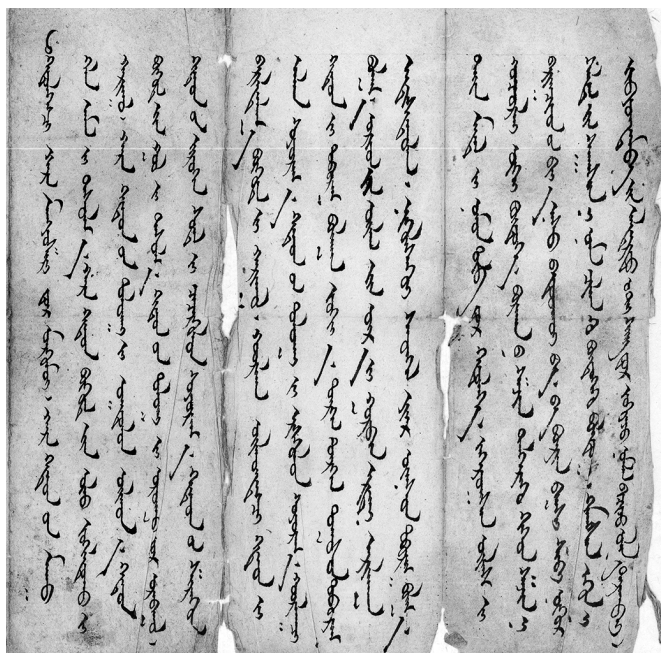
Díky slitovnosti svatého Gegeena učitele jsou jeho otroci a poddaní šťastni.

Budu myslet na výnos svého svatého učitele a upevním si jej ve svém srdci, [a tak] nechť v rychlosti obdržím důstojenství bódhisattvy. Já, poddaný otrok Dolčín, s pilností jsem mnohým řekl výnos svého svatého lamy.

Pouč nás!

Pouč nás!

3. Rukopis modlitby zlořečící Čínanům, počátek 20. století (Getülgegči qara manjusiri-dur mörgümüi, D 3)

MONGOLIAN POLITICAL PROPHECIES AND THE TRANSFORMATION OF THEIR CHINESE SOURCES

Summary

Political prophecies represented an important type of syncretic texts in Mongolia in the late 19th and early 20th centuries. The highly eschatological prophecies were narrowly related to the rich popular literature describing hells and had the common aim to exhort the listeners to a pious Buddhist life. The popularity of the political prophecies culminated during the last decades of Manchu rule and the period of Mongolian autonomy (1911–1919). The anti-religious persecution starting in the late 1930s put an end to the circulation of the prophecies by manuscripts and block prints. But the prophecies still remained well-known among rural lay intellectuals and underwent a temporary reappraisal since 1990.

The Mongolian prophecies contain several texts that were translated from Chinese or written on the basis of Chinese sources. In this article I compare three Mongolian texts related by their structure to an original Chinese prophecy mentioning a text inscribed on a stone fallen from heaven (*Fó yǔ zhēnyán dùjiéjīng* 佛語真言度劫經). The main aim of the article is to demonstrate how the prophecy changed according to the political and religious situation in Central Mongolia and how it was turned into an instrument of Mongolian nationalism. At the end, the article will introduce a comparative look at the contemporary prophetic thinking of a Western-Mongolian herdsman.